

Podstawowe informacje o działaniach na rzecz rewitalizacji

Rewitalizacja to działania na rzecz trwałego wyprowadzenia „obszarów kryzysowych” z „sytuacji kryzysowej”. „Sytuację kryzysową” należy tu rozumieć przede wszystkim jako współwystępowanie różnych problemów społecznych, a „obszar kryzysowy” to miejscowość, część miejscowości, lub kilka miejscowości, gdzie występuje trwałe nagromadzenie tych problemów społecznych.

Typowe problemy obszarów wiejskich, które mogą być podstawą do prowadzenia działań rewitalizacyjnych w miejscowościach, w których się nawarstwiają i powodują powstawanie sytuacji znacznie trudniejszej, niż przeciętnie w gminie, to:

- Ubóstwo mieszkańców powodujące uzależnienie od systemu pomocy społecznej
- Brak pracy i bezrobocie, zwłaszcza długotrwałe
- Brak kwalifikacji do poszukiwania pracy
- Niski poziom wykształcenia
- Małe zaangażowanie w życie gminy - mierzone na przykład niskim uczestnictwem w wyborach, niechęcią do uczestniczenia w podejmowanych na terenie gminy inicjatywach integracyjnych.
- Różnego rodzaju uzależnienia

Często tego typu problemy kumulują się w miejscowościach, w których dawniej

funkcjonowały uspołecznione gospodarstwa rolne lub duże zakłady pracy, po których upadku oprócz dużej liczby rodzin, które straciły pracę, pozostały także niewykorzystywane obiekty magazynowe, hodowlane, produkcyjne, które dziś nie tylko wpływają negatywnie na wizerunek tych miejscowości, ale także mogą powodować problemy środowiskowe. Jednak tego typu problemy mogą być notowane w praktycznie każdej miejscowości i mogą pojawić się także tam, gdzie dotąd sytuacja była korzystna – na przykład jako skutek utraty połączeń w komunikacji publicznej, co wpłynie niekorzystnie na możliwość dojazdów do pracy, czy szkół.

Nowym problemem społecznym, który od jakiegoś czasu występuje w miastach, a teraz coraz częściej pojawia się także na obszarach wiejskich, są rosące: udział i liczba ludności starszej w miejscowościach. Gminy wiejskie w całym województwie są wciąż w niewystarczającym stopniu przygotowane do obsługi ludności starszej – a więc rozwój infrastruktury dla seniorów, zapewniającej zarówno działalności opiekuńczej, jak i atrakcyjne spędzanie wolnego czasu, musi być traktowany jako ważne zadanie dla samorządów. Takie działania także można obejmować programami rewitalizacji.

Rewitalizację przeprowadza się na podstawie programów rewitalizacji – te muszą być zgodne z ustawą o rewitalizacji oraz z regionalnymi zasadami programowania działań rewitalizacyjnych. Osobom bliżej zainteresowanym podstawami formalno-prawnymi należy polecić:

- ustawę o rewitalizacji:

<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20150001777>

- wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020:

https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/6107/Wytyczne_dot_rewitalizacji_zatwierdzon

- a także regionalne Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020:

http://www.mojregion.eu/files/dokumenty%20rpo/konkursy_nabory/2016_01_29_Konurs%20n

Urząd Marszałkowski w Toruniu przygotował i udostępnił prezentację przedstawiającą ideę procesów rewitalizacji:

- https://www.kujawsko-pomorskie.pl/pliki/wiadomosci/20160223_rewitalizacja/srodki_rpo_jako_instrument_realizacji

Warto zauważyć, że jeśli działania rewitalizacyjne będą zaprogramowane zgodnie z założeniami zawartymi w przedstawionych dokumentach, możliwe jest uzyskanie znaczącego ich dofinansowania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego

Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

Niestety, zgodnie z powyższymi dokumentami, nie jest możliwe prowadzenie działań rewitalizacyjnych we wszystkich miejscowościach. Rewitalizacja jest kierowana do obszarów, gdzie problemy te występują w największym nasileniu. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, działania można zaprogramować dla obszarów, które są zamieszkiwane przez nie więcej, niż 30% ludności gminy i stanowią nie więcej, niż 20% powierzchni gminy. Taka koncentracja interwencji jest niezbędna, żeby przynajmniej w części problemy te rozwiązać. Najczęściej miejscowości wymagające rewitalizacji identyfikuje się poprzez porównanie ich sytuacji do wartości średnich dla danej gminy - w miejscowościach wymagających rewitalizacji, w zakresie wielu cech społecznych wskaźniki przyjmują wartości znacznie poniżej wartości przeciętnych i mają tendencję do trwałości - czyli utrzymywania się przez długi okres.

W tym miejscu należy też podkreślić, że pojęcie rewitalizacja jest nadużywane i często utożsamiane wyłącznie z działaniami o charakterze naprawczym, remontowym, modernizacyjnym - na przykład spotkać się można ze sformułowaniami „rewitalizacja dworca”, „rewitalizacja parku”, „rewitalizacja linii kolejowej”, „rewitalizacja rynku”. Są to przykłady błędnie stosowanego pojęcia - rzeczywiste działania rewitalizacyjne muszą mieć zawsze wpływ na efekty społeczne, a nie na prace polegające na odnowie obiektów lub infrastruktury.

Założenia rewitalizacji w gminie Bukowiec

W gminie Bukowiec przeprowadzono analizy stanu rozwoju gminy, które wskazały, że działania rewitalizacyjne powinny być przeprowadzone w sołectwie Budyń. Właśnie tu ma miejsce koncentracja problemów społecznych. Sołectwo Budyń składa się z trzech miejscowości, które rozwinęły się przy byłych uspołecznionych gospodarstwach rolnych: Budyń, Kawęcin i Jarzębieniec, liczących odpowiednio: 206, 124 i 65 mieszkańców, a więc łącznie 395 co stanowi 7,7% całej ludności gminy.

Najważniejsze identyfikowane sytuacje kryzysowe, to niski stan rozwoju społecznego przejawiający się niską aktywnością zawodową (wysoki poziom bezrobocia, bardzo mała przedsiębiorczość osób fizycznych), co skutkuje wysokim poziomem ubóstwa i bardzo dużym uzależnieniem od świadczeń pomocy społecznej (wskaźniki korzystających są tu nawet kilkukrotnie wyższe niż w innych miejscowościach). Dodatkowo sołectwo położone jest peryferyjnie w strukturze gminy, co utrudnia korzystanie z bazy kulturalnej zlokalizowanej w innych częściach gminy i wskazuje, że aktywizacja społeczno-gospodarcza powinna być prowadzona przede wszystkim z wykorzystaniem lokalnej bazy - świetlicy wiejskiej w Budyniu -

gdyż ta miejscowość leży centralnie w stosunku do dwóch pozostałych.

Przeprowadzona identyfikacja problemów wskazuje, że dla mieszkańców sołectwa Budyń powinno się przeprowadzić cykl zajęć mających na celu trwałą zmianę postaw społecznych w zakresie aktywności społecznej, aktywności zawodowej, zaradności, roli wykształcenia dzieci i młodzieży oraz samorozwoju dorosłych. Zajęcia te powinny stanowić zasadniczą część „Programu rozwoju społecznego sołectwa Budyń”. Celem rewitalizacji byłoby tu trwałe ograniczenie zależności mieszkańców od pomocy społecznej. Działaniem uzupełniającym byłoby sporządzenie mpzp na cele rozwoju działalności gospodarczej w sąsiedztwie drogi nr 240 (a więc w sąsiedztwie sołectwa Budyń), co zwiększyłoby szanse rozwoju gospodarczego i tworzenia miejsc pracy.

Działania społeczne należy adresować do dwóch grup docelowych: ludności dorosłej oraz młodzieży szkolnej. W ten sposób obydwie rodzaje interwencji będą wobec siebie komplementarne, bowiem oddziaływać będą na całe rodziny zamieszkujące obszar rewitalizowany i stwarzać będą szanse trwałej zmiany stanu kryzysowego.

Zgodnie z wstępnymi założeniami program zamierza się realizować w świetlicy w Budyniu, poprzez nawiązanie współpracy z organizacjami sektora pozarządowego, które go przygotowują i przeprowadzają. Nie wyklucza się zaangażowania do niektórych aspektów programu instytucji kultury w gminie. Nie wyklucza się także podjęcia współpracy z którąś z gmin sąsiednich na rzecz wspólnej realizacji tego typu programu aktywizującego – problemy takie, jak w sołectwie Budyń występują w wielu miejscowościach sąsiednich gmin powiatu świeckiego .

Realizacja powyższych działań społecznych wymaga jednak działań inwestycyjnych związanych z remontem drogi łączącej trzy miejscowości w ramach sołectwa (stanowiącej jedyny dojazd do świetlicy w Budyniu). Jej obecny stan znacząco utrudnia możliwość poruszania się, w tym bezpieczny dojazd (zwłaszcza dzieci i młodzieży) na zajęcia w świetlicy.

Gmina Bukowiec sporządza obecnie program rewitalizacji, w którym te wstępne założenia zostaną uszczegółowione, pod warunkiem wszakże, że zyskają akceptację w konsultacjach społecznych, które zostaną przeprowadzone już niebawem. Warto zauważyć, że Urząd Gminy wystartował w konkursie (zorganizowanym przez Urząd Marszałkowski w Toruniu), w którym możliwe było uzyskanie środków na dofinansowanie prac nad programem rewitalizacji. Dzięki bardzo dobrze przygotowanej dokumentacji, gmina Bukowiec uzyska zwrot aż 90% kosztów poniesionych przy tworzeniu programu (oszczędność wynosi ponad 30 tysięcy złotych, które będzie można przeznaczyć na inne cele).